

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Ioannis Andrae Hoffmanni Ivris Vtrivsque Doctoris In
Academia Ienensi Collectio Selectorvm Opvscvlvm De
Vnionibvs Electorvm S.R.I.**

Hofmann, Johann Andreas

Ienae, MDCCLII

VD18 12896357

Capvt I. Qvalis Esse Debeat Condvctvs Electorvm, Et A Qvibvs?

urn:nbn:de:gbv:45:1-18247

mo trecentesimo quinquagesimo sexto, Indictione nona, quarto Idus Ianuar. Regnorum nostrorum anno decimo Imperii vero primo.

CAPVT I.

QUALIS ESSE DEBEAT CONDVCTVS ELECTORVM, ET A QVIBVS?

§. I.

Decernimus & praesenti Edicto Imperiali, perpetuo valituro, sancimus, ex certa scientia, & de Imperiali potestatis plenitudine, vt quotiescunque & quodocunque futuris temporibus necessitas siue casus Electionis Regis Romanorum, in Imperatorem promouendi, emerferit, & Principes Electores ad Electionem huiusmodi iuxta antiquam laudabilem consuetudinem, habuerunt proficisci, vnusquisque Princeps Elector, si & quando super hoc fuerit requisitus, quoslibet Principes Coelectores suos, vel ipsorum Nuncios, quos ad Electionem ipsam transmiserint, per terras, territoria & loca sua & etiam ultra, sicut longius poterit, conducere teneatur, & eis, absque dolo, praestare conductum, versus Ciuitatem, in qua talis Electio fuerit celebranda, & ab illa etiam redeundo, sub poena periurii & perditionis, pro illa duntaxat vice, suae vocis, quam in Electione huiusmodi fuerat habiturus. Quas quidem poenas eos, vel eum, qui in praestando memorato conductu rebelles, seu rebellem, negligentes vel negligentem se praebuerint, eo ipso decernimus, incidisse.

§. II. Statuimus insuper, & mandamus vniuersis aliis Principibus, Feuda a sacro Imperio Romano tenentibus, quocunque nomine censeantur, nec non Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Nobilibus & Ignobilibus, Ciuibus & Communitatibus Castrorum, Ciuitatum & Locorum sacri Imperii vniuersis, vt eodem tempore, dum

Gg 3

vide-

videlicet Regis Romani in Imperatorem promouendi, Electio celebranda occurrerit, vnumquemque Principem Electorem, ab ipsis vel eorum aliquo conductum huiusmodi postulantem vel eiusdem Nuncios, quos ad Electionem ipsam direxerit, vt praesentur, per territoria sua, & alias, quando possint remotius, absque dolo, modo praedicto conducant. Si qui vero huic nostrae Constitutioni contraire praesumerint, subscriptas eo ipso poenas incurrant. Omnes quidem Principes & Comites, Barones, Nobiles, Milites & Clientes, ac vniuersi nobiles contrarium facientes, reatum periurii & priuationem omnium feudorum, quae a sacro Romano Imperio, & a quibuscunque aliis obtinent, & etiam omnium possessionum suarum, a quocumque habitarum, incurrant. Omnes quoque Ciues, & Communitates, contra praemissa facere praesumentes, similiter sint periuri, & nihilominus vniuersis suis iuribus, libertatibus, priuilegiis, gratiis, a Sacro obtentis Imperio, sint omnino priuati, & cum personis & bonis suis omnibus Bannum & proscriptionem Imperialem incurrant atque eosdem ipso facto, ex nunc, pro vt ex tunc, omni iure priuamus. Deinceps cuilibet hominum autoritate propria & sine iudicio seu inuocatione magistratus cuiuslibet, impune licebit eos inuadere, nullamque poenam propter hoc inuadens ipsos ab Imperio aut quouis alio debet formidare, praesertim cum contra Rempublicam, ac sacri statum Imperii ac dignitatem ac etiam contra honorem proprium & salutem, tantae rei temerarii neglectores, tanquam rebelles, in obedientes & perfidi, infideliter & peruerse agere conuincantur.

§. III. Decernentes insuper & mandantes, vt omnium Ciuitatum Ciues, & Communitates, iam dictis Principibus Electoribus & eorum cuilibet hoc poscendi, eorumque Nuntiis, victualia in communi pretio atque cursu pro suis, seu Nunciorum praedictorum, hominumque suorum necessitatibus, dum ad praedictam Ciuitatem causa celebranda

dae

dae Electionis praedictae accesserint, & etiam dum disceferint ab eadem vendere seu vendi facere teneantur, nullam in praemissis fraudem quomodolibet adhibendo. Alioquin contrarium facientes, poenas illas volumus ipso facto incurrere, quas in praecedentibus contra Ciues & Communitates duximus promulgandas.

§. IV. Quisquis insuper ex Principibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Nobilibus, seu Ignobilibus, Ciuibus, seu Communitatibus Ciuitatum, Principi Electori ad Electionem de Rege Romanorum celebrandam eunti, vel ab ipsa denuo redeunti, hostiles custodias tendere seu insidias parare praesumerit, aut ipsos, vel eorum aliquem, in sua, vel suorum personis aut rebus inuadere vel turbare, seu ipsorum, vel alicuius eorum Nuncios antedictos, siue conductum petierint, siue non duxerint exigendum, hunc vna cum vniuersis malitiae suae complicibus, ipso facto supradictas poenas decernimus incurrisse. Ita videlicet, quod quaeuis persona poenam incidat, siue poenas, quas iuxta praemissa, pro qualitate personarum, duximus infligendas.

§. V. Si vero aliquis Princeps Elector cum aliquo suo Coelectore inimicitias gereret, & inter eos quaecunque contentio, controuersia, seu dissensio verteretur, his nequaquam obstantibus, alter alterum, vel alterius Nuncios, ad Electionem huiusmodi destinandos, praemisso modo conducere sit adstrictus, sub poena periurii ac perditionis ea vice duntaxat, suae vocis in electione, vt superius est expressum.

§. VI. Si qui vero alii Principes, Comites, Barones, Milites, Clientes, Nobiles & Ignobiles, Ciues vel Communia Ciuitatum, cum aliquo Principe Electore, vel pluribus ex iisdem, aduersam gererent voluntatem seu quaeuis discordia inter ipsos ad inuicem, vel guerra siue dissensio verteretur, nihilominus, omni contradictione & dolo cessantibus Principibus Electoribus seu eius vel ipsorum Nunciis, ad Electionem huiusmodi destinandis, & redeun-

tibus

tibus ab eadem, talem debeant praestare conductum; pro-
 vt singuli, poenas iam dictas per nos videlicet in se latas,
 voluerint euitare. Quas eos, qui secus fecerint, incur-
 risse decernimus eo ipso.

§. VII. Ad praemissorum autem omnium firmitatem
 & certitudinem ampliorem iubemus & volumus, vt uni-
 uersi Principes Electores & ceteri Principes, nec non Co-
 mites, Barones, Nobiles, Ciuitates, praemissa omnia lite-
 ris & iuramentis suis firmare, & ad ea bona fide ac sine
 dolo implenda efficaciter se debeant obligare. Quicun-
 que vero literas huiusmodi dare renuerit, paenas illas ipso
 facto incidat, quas pro personarum conditione, per prae-
 missa, singulis duximus infligendas.

§. VIII. Si quis autem Princeps Elector, aliusue Prin-
 cept, cuiuscunque conditionis aut status, feudum vel feu-
 da a Sacro tenens Imperio, aut Comes, Baro, vel Nobi-
 lis, seu successores talium, vel haeredes, supra & infra
 scriptas Imperiales nostras Constitutiones & Leges ad im-
 plere noluerit, aut eis contraire praesumserit; siquidem
 talis Princeps Elector extiterit, ex tunc ceteri sui Coele-
 ctors a suo ipsum deinceps excludant consortis, ipseque
 voce Electionis & aliorum Principum Electorum loco, di-
 gnitate careat atque Iure, nec inuestiatur de feudis, quae
 a sacro Imperio visus fuerit obtinere; Alius vero Princeps,
 aut vir nobilis, vt praefertur, in has nostras leges commit-
 tens, similiter non inuestiatur de feudis, quae a sacro Im-
 perio, vel alias obtinet a quocunque, & nihilominus in
 omnes poenas praemissas, suam concernentes personam,
 incidat eo ipso.

§. IX. Quamuis autem vniuersos Principes, Comites,
 Barones, Nobiles, Milites, Clientes, Ciuitates quoque &
 Communitates ad praestandum cuilibet Principi Electori,
 vel eius Nuntiis, praefatum conductum, vt praedicatur,
 indistincte velimus & decreuerimus obligari, nihilominus
 eorum cuilibet singulares conductus & conductores, pro
 regionum & locorum adiacentia, cuilibet magis aptos,
 duxi-

duximus designandos, vt statim per sequentia plenius apparebit.

§. X. Primo namque Regem Bohemiae, sacri Imperii Archipincernam, conducent Archiepiscopus Moguntinensis, Bambergensis & Herbipolensis Episcopi, Burggravius Nurenbergensis: Item illi de Hohenlohe, de Wertheim, de Brunecke, & de Hannowe. Item Ciuitates Nurenberg, Rotenburg & Windesheim.

§. XI. Deinde Archiepiscopum Colonensem, sacri Imperii per Italiam Archicancellarium, conducent & conducere tenebuntur, Moguntinensis & Treuerensis Archiepiscopi: Comes Palatinus Rheni; Landgravius Hassiae: item de Kazenellenbogen, de Nassau, de Dietz, Comites; Item de Isenburg, de Westerpurg, de Runckel, de Limburg & Falckenstein. Item, Ciuitates, Wezlar, Geylhausen & Friedberg.

§. XII. Item Archiepiscopum Treuerensem, sacri Imperii per Galliam & Regnum Arelatense Archicancellarium, conducent Archiepiscopus Moguntinensis, Comes Palatinus Rheni; Item de Spanheim de Veldenz, Comites; Item die Raugraffen, Wildgraffen, de Nassau, de Isenburg, de Westenburg, de Runckel, de Limpurg, de Dietz, de Katzenellenbogen, de Eppenstein, de Falckenstein, item ciuitas Moguntinensis.

§. XIII. Deinde Comitem Palatinum Rheni sacri Imperii Archidapiferum, conducere debet Archiepiscopus Moguntinensis.

§. XIV. Ducem vero Saxoniae sacri Imperii Archimarescallum, tenebitur conducere Rex Bohemiae, Moguntinensis & Magdeburgensis Archiepiscopi: Item Bambergensis & Herbipolensis Episcopi: Marchio Misnensis, Landgravius Hassiae; Item Fuldenensis & Hirschfeldensis Abbates; Burgravius Nurenberg, item illi de Hohenloch, de Wertheim, de Brunecke, de Hanov, & de Falckenstein. Item Ciuitates Erffordia, Mülhusen, Nürenberg, Rotenburg & Windesheim.

Hh

§. XV.

§. XV. Et hi omnes proxime nominati Marchionem Brandenburgensem, sacri Imperii Archicamerarium, similiter conducere tenebuntur.

§. XVI. Volumus autem & expresse statuimus, vt vnusquisque Princeps Elector, qui talem voluerit habere conductum, his, a quibus ipsum postulare decreuerit, hoc ipsum adeo tempestiue, viamque, qua fuerit transiturus, insinuet, & talem conductum exposcat, vt illi, qui ad conductum huiusmodi impendendum deputati, & qui fuerint requisiti, ad hoc opportune se valeant & commode praeparare.

§. XVII. Praemissas vero Constitutiones, circa materiam conductus editas, ita sane debere declaramus intelligi, vt vnusquisque superius nominatus, vel forsân non expressus, a quo in casu praemisso conductum requiri contigerit, ad praestandum ipsum per suas duntaxat terras ac territoria ac etiam vltra, quanto potest remotius, absque dolo, sub poenis contentis superius, sit adstrictus.

§. XVIII. Praeterea statuimus & etiam ordinamus; vt Archiepiscopus Moguntinensis, qui fuerit pro tempore, singulis Principibus Coelectoribus suis Ecclesiasticis & Secularibus, electionem eandem per suos Nuncios patentibus debeat literis intimare. In quibus quidem literis talis dies & terminus exprimatur, infra quem eadem literae ad singulos eosdem Principes verisimiliter possint peruenire.

§. XIX. Huiusmodi vero literae continebunt, vt, a die in literis ipsis expressa, infra tres menses continuo, omnes & singuli Principes Electores Franckenford super Mogannum esse debeant constituti, vel suos legales ad eundem terminum atque locum Nuncios destinare, cum plena & omnimoda potestate suisque patentibus literis, maiori cuiuslibet eorum Sigillo signatis, ad eligendum Romanum Regem, in Caesarum promouendum.

§. XX. Qualiter autem, & sub qua forma tales literae confici debeant, & quae in eis solennitas debeat immutabiliter obseruari, & in qua forma & modo Principes Electores,

tores, Nuncios suos ad Electionem huiusmodi destinandos, ac potestatem, mandatum seu procuratoria ordinare debuerint, ad finem praesentis libri conscriptum inuenitur clarius & expressum. Et eandem formam illic traditam mandamus, & de imperialis potestatis plenitudine vsque qua que decernimus obseruari.

§. XXI. Cum autem ad hoc peruentum fuerit, quod de Imperatoris vel Regis Romanorum obitu in Dioecesi Maguntinensi constiterit, ex tunc infra vnum mensem, a die notitiae obitus huiusmodi continue numerandum; singulis Principibus Electoribus obitum, & intimationem, de quibus praemittitur, per Archiepiscopum Moguntinensem iubemus & decernimus suis patentibus litteris declarari. Quod si idem Archiepiscopus in executione & intimatione huiusmodi negligens aut remissus fortassis existeret, ex tunc iidem Principes motu proprio, etiam non vocati, pro fidei suae virtute, qua sacrum prosequi tenentur Imperium, post haec infra tres menses, sicut in Constitutione proxime posita supra continetur, in Ciuitate Franckenfordensi saepe dicta conueniant, electuri Regem Romanum in Caesarem promouendum.

§. XXII. Debet autem vnusquisque Princeps Elector, vel sui Nuntii, praedictam Ciuitatem Franckenfordensem cum ducentis equitaturis tantummodo praefatae Electionis tempore introire. In quorum numero quinquaginta tantum armatos vel pauciores, introducere poterit, sed non plures.

§. XXIII. Princeps vero Elector, ad electionem huiusmodi vocatus & requisitus, & ad ipsam non veniens, vel legales Nuncios cum litteris patentibus, sigillo suo maiori sigillatis, plenamque liberam ac omnimodam potestatem continentibus, ad eligendum Romanum Regem, futurum Imperatorem, non dirigens, aut veniens: aut huiusmodi Nuncios forte transmittens, si postea Princeps ipse aut praedicti Nuntii, a praedicto electionis loco recederent, Rege Romanorum futuro Caesare non electo, nec

Hh 2

ad

ad praemissa Procuratore legitimo substituto solenniter & relicto, electionis voce seu iure quod in eadem Electione habuit, & tali modo deseruit, careat ea vice.

§. XXIV. Iniungimus autem Ciuibus de Franckenfurt & mandamus, vt ipsi vniuersos Principes Electores in genere & quemlibet eorum, ab inuasionem alterius, si quid inter eos aduersitatis emergeret & etiam ab omni homine cum omnibus eorum hominibus, quos ipse & eorum quilibet in praefato ducentorum equorum suorum numero ad praefatam duxerint Ciuitatem, in virtute iuramenti, quod super hoc ipsos ad sancta praestare statuimus, fidei studio & solerti diligentia protegant ac defendant. Alioquin periurii reatum incurrant, & nihilominus omnia iura sua, Libertates, Priuilegia, Gratias & Indulta, quae a Sacro obtinere noscuntur Imperio, omnino amittant bannumque Imperiale cum personis & bonis suis omnibus incidant eo ipso. Et liceat ex tunc omni homini auctoritate propria, ac sine iudicio ciues eosdem, quos eo casu ex nunc, prout ex tunc, omni iure priuamus, tanquam proditores infideles & rebelles Imperii, impune inuadere: Ita, quod inuadentes huiusmodi, poenam quamcunque a sacro Imperio, vel quouis alio, nequaquam debeant formidare.

§. XXV. Ciues insuper antedicti de Franckenfort, per omne tempus illud, quod super electione, saepe dicta, tractari & agi contigerit, neminem in praefatam Ciuitatem, cuiuscunque dignitatis, conditionis vel status extiterit, intromittant, vel intra quouis modo permittant: Principibus Electoribus & eorum Nunciis & Procuratoribus antedictis duntaxat exceptis. Quorum quilibet cum ducentis equis debeat, vt praedicitur, intromitti.

§. XXVI. Si vero post ipsorum Principum Electorum introitum, seu in ipsorum praesentia, in praefata Ciuitate aliquem reperiri contigerit, illius exitum ciues ipsi debent absque mora & cum effectu protinus ordinare. Sub omnibus poenis, contra ipsos superius promulgatis, ac etiam

etiam in virtute iuramenti, quod Ciues ipsi de Franckenfort super eo, virtute praesentis constitutionis, praestare debebunt ad sancta, vt in praecedentibus est expressum.

CAPVT II. DE ELECTIONE ROMANI REGIS.

§. I.

Postquam autem saepe dicti Electores seu Nuncii Ciuitatem Franckenfort ingressi fuerint, statim sequenti die diluculo, in Ecclesia sancti Bartholomaei Apostoli ibidem, in omnium ipsorum praesentia, Missam de sancto Spiritu faciant decantari ad finem, vt ipse sanctus Spiritus corda ipsorum illustret, & eorum sensibus lumen suae virtutis infundat. Quatenus ipsi suo fulti praesidio, hominem iustum, bonum & vtilem eligere valeant, in Regem Romanorum futurumque Caesarem, ac pro salute populi Christiani.

§. II. Peracta quoque Missa huiusmodi, omnes illi Electores seu Nuncii accedant ad altare, in quo Missa eadem exitit celebrata, vbi Principes Electores Ecclesiastici coram Euangelio beati Iohannis, in principio erat verbum, quod illic ante ipsos poni debet, manus suas pectori cum reuerentia superponant. Seculares vero Principes Electores dictum Euangelium corporaliter manibus suis tangant. Qui omnes cum tota sua familia tunc ibi debebunt inermes adistere. Et Archiepiscopus Moguntinensis formam iuramenti eis dabit, & vna cum ipsis, & ipsi, vel absentiam Nuntii vna cum eo iuramentum praestabunt vulgariter in hunc modum.

§. III. Ego N. Archiepiscopus Moguntinensis, sacri Imperii per Germaniam Archicancellarius ac Princeps Elector, iuro ad sancta Dei Euangelia, hic praesentialiter coram me posita, quod ego per fidem, qua Deo & sacro Romano Imperio sum adstrictus, secundum omnem discre-

Hh 3

tionem

